

DAN GH. TEODOR, *Meșteșugurile la nordul Dunării de Jos în secolele IV–XI d. Hr.*, Iași, Editura Helios, 1996, 197 p.

Noua carte a prof. univ. dr. Dan Gh. Teodor, asupra căreia se atrage atenția în rândurile de față, se înscrie în rândul contribuțiilor de seamă pe care autorul le-a adus la completarea „petelor albe” din istoriografia românească. Lucrearea a fost realizată, conform precizării de pe verso-ul paginii de titlu, „în cadrul Institutului de Arheologie” din Iași, institut al cărui prestigiu științific – atât pe plan intern, cât și internațional – este inutil a mai li subliniat aici.

După *Introducere* (p. 5–9) în care autorul argumentează importanța întregului său demers, care gravitează în jurul ideii că „pe baza descoperirilor arheologice cunoscute până în prezent, publicate sau inedite” intenția a fost aceea de a înfățișa „într-o primă sinteză” (subl. C. A.) ansamblul acestor ocupații (meșteșugurile C. A.), indisolubil legate de sedentarismul acelor care le-au practicat”, se desfășoară „miezul” lucrării, structurată în patru capitole după cum urmează: *Exploatarea și prelucrarea mineralelor* (sic!) – cu subcapitolele: 1. Reducerea minereurilor, 2. Făurirea uneltelor, 3. Prelucrarea obiectelor de podoabă, vestimentare și de cult – (p. 10–42); *Meșteșugurile casnice* – cu subcapitolele: 1. Prelucrarea osului, 2. Prelucrarea pieilor, 3. Prelucrarea lânii și a fibrelor vegetale; 4. Prelucrarea lutului, 5. Prelucrarea lemnului, 6. Prelucrarea pietrei – (p. 43–74); *Activitatea în domeniul construcțiilor* (p. 75–97); *Considerații generale* (p. 98–114). *Ilustrațiile* (p. 115–161) și *Lista figurilor* (p. 162–166) se constituie într-o completare firească și un argument în plus pentru cele expuse în text de către autor. Pentru a facilita consultarea ei de către cei interesați doar de anumite probleme, cartea a fost prevăzută cu *Indice* (p. 190–196), un instrument indispensabil care – din păcate – lipsește la mai multe dintre cărțile științifice românești. Un Rezumat și lista figurilor (p. 167–189) redactate în limba franceză – anexe care, iarăși, sunt ignorate de către mulți autori și editori de carte în limba română – constituie un prim pas pentru luarea la cunoștință de conținutul lucrării de cei interesați, alții decât români. În primul capitol, *Exploatarea și prelucrarea mineralelor*, autorul face o sinteză succintă – dar nu lipsită și de amănunte semnificative – a principalelor „ramuri” din domeniul acestui meșteșug. Deși primul subcapitol a fost intitulat *Reducerea minereurilor* nu a fost 19 cută cu vederea faza inițială, aceea de extracție a materiei prime. Sunt expuse și principalele sisteme utilizate pentru reducerea minereului. S-ar cuveni observat faptul că deși interzicerea exportului de fier din Imperiul Roman și Bizantin spre regiunile „barbare” era legiuită, aceasta nu însemna că era și respectată în practică. Nevoia de repetare legislativă

este un indiciu *tocmai* pentru faptul că se continua în mod ilicit negoțul cu astfel de produse. Prin urmare, este necesară o abordare nuanțată, nepunând întreaga activitate de prelucrare a fierului pe seama exploatarea „mineralizațiilor de oxizi” și neputând considera o astfel de exploatare drept „singura și cea mai lesnicioasă cale de a obține asemenea materii prime” (p. 21). Într-un paragraf consistente sunt expuse sursele și modalitățile de obținere a sării, acesta fiind unul din motivele cele mai solide pentru inserarea în titlul capitolului a noțiunii de *minerale*.

Capitolul al II-lea cuprinde la rândul-i, după cum s-a mai precizat, mai multe subcapitole. Dincolo de o prezentare competentă a materialelor arheologice și de o interpretare prudentă a acestora se ridică și câteva semne de întrebare la care doar viitoarele cercetări ar putea să le ofere o soluție cât mai apropiată de realitatea istorică. Autorul a inserat în meșteșugurile casnice și „prelucrarea osului”. Deși „osul șlefuit”, varietatea pieselor și numărul ridicat al acestora din unele complexe arheologice presupune obținerea lor de către o categorie „specializată”, fiind greu de crezut că ar fi fost rezultatul unei activități „casnice” sau ocazionale. De altfel, autorul vorbește despre ateliere de prelucrare a osului și coarnelor de animale, atunci când abordează problema atelierelor „complexe pentru produs piepteni și alte obiecte” (p. 45).

Capitolul III, *Activitatea în domeniul construcțiilor*, dincolo de expunerea seacă a unui domeniu pe care ar putea să o sugereze titlul, a fost concretizat de către autor într-o prezentare complexă, în care se regăsesc integrate clar, și convingător – toate meșteșugurile expuse în capitolele anterioare.

Ultimul capitol acumulează concluziile la care a ajuns în urma analizei făcute în cele trei capitole precedente pe baza unui bogat material arheologic, într-o proporție semnificativă inedit.

Cartea profesorului Dan Gh. Teodor care a făcut obiectul prezentării de față, bazată pe o bogată bibliografie, se constituie încă odată într-o oglindă a experienței științifice acumulată de autor în rodnică sa activitate. Dincolo de minimele observații făcute de autorul acestor rânduri și de faptul că autorul cărții consideră că „în măsura în care marea majoritate a vestigiilor scoase la iveală de cercetările arheologice întreprinse în *ultima jumătate de secol vor fi publicate* (subl.-C.A.), [cartea] va putea fi temeinic întregită” (p. 114), se poate considera că, *Meșteșugurile la nordul Dunării de Jos în secolele IV–XI d. Hr.* reprezintă o lucrare care lipsea din „arsenalul” istoriografic românesc a cărei valoare va persista încă multă vreme.

COSTICĂ ASĂVOAIE